

פרוטוקול מס' 98
מועדת הכספים שהתקיימה ביום ג' תמוז תשל"ד
(9.7.1974) בשעה 10:00

נכחיו:

י. קרגמן	- יו"ר
צ. גרשוני	
ד. קורן	
פ. קצב	
א. אפרת	
י. בן-מאיר	
ש. לורנץ	
י. פלומין	
מ. ארנס	
א. שוסטק	
ע. פיינרמן	
ח. קורפו	
ש. ארליך	
ז. שובל	
א. מלמד	
ב. חלפון	
ע. אמוראי	
מ. שחל	
י. פירמן	
י. גולן	
א. רונן	

מוזמנים:

שר-האוצר י. רבינוביץ	שר האוצר
א. אבסון	מנכ"ל משרד האוצר
א. דברת	מנכ"ל משרד האוצר
ס. נוידרפר	הסמונה על הכנסות הסדינה
א. גפני	הסמונה על התקציבים
מר דיין	משרד האוצר
מר סוהג	משרד האוצר

בניד בנק ישראל ס. זנבר	
ס. חת	המפקח על הבנקים (בנק ישראל)
צ. זוסמן	בנק ישראל
א. שטיינברגר	בנק ישראל

סולליר הורעה:

א. קירשנר

היועץ הכלכלי לנדערה:

א.נ. פלוג

רשם:

"חבר המחרגמים"

סדר-היום:

1. התוכנית הכלכלית החדשה
2. פרשת בנק א"י בריטניה

1186

(נתקן) מוז (14.7.74)

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. קרגמן:

י. פלומין: השאלה היא בשני מישורים: קודם כל, במישור המיסוי האישי. אנחנו עומדים היום במצב של מעל הכנסות, שכבר היום הן לא כל כך פנטסטיות, של מעל ל-70 אלף לירות, חבות המס השולי, כולל תשלומי חובה, מגיע ל-85%. זה משכורות שכבר רואים כמותן בשוק הישראלי וביחוד אם אנחנו נדחוף גופים לכך שבמקום עיוותי שכר ותשלומים מתחת לשולחן, יתנו להם תשלומים גלויים, דבר שאני חושב גם צריכה להיות עמדת הועדה - במקום לעשות הסדרי ביניים למיניהם, להעלות את הכל על השולחן בצורת משכורת ריאלית. כשהאדם מגיע למשכורת ממנה מנכים מכל אגורה נוספת 85%, ברור שיש לו הרהורים כדאיים לגבי הכדאיות של מאמץ נוסף, ביחוד אם מדובר בבעלי עסקים עצמאיים, המשך הרצון להסתכל וליטול על עצמו משימות או השקעות נוספות.

אתמול ראיתי את שיף בטלביזיה,
אני לא חושב שהוא מותר על ה-15

היו"ר י. קרגמן:

אחוז מעל.

י. פלומין: שיף משלם 40 אחוז כי זה מפעלים מאושרים, סמוך עליו, הרי זה דיבידנד פטור ממס במפעל מאושר. כך עושים את המיליונים. אנשים שאין להם את המפעלים המאושרים ואין להם את כל הדברים האלה, הם משלמים את המס הנכון, האחרים הם המיליונרים.

הבעיה היא שאנחנו שומעים כעת שבמקום ההסדר של עיקור תוספת היוקר עומדים להטיל מס או מלווה נוסף על כל הציבור. עומדים להטיל גם, במסגרת ההצעה האורגניזלית, גם מלווה על מעסיקים שבהרבה מקרים הם גם עצמאים. יוצא שאותו עצמאי ישלם גם את ה-85 אחוז, משלם עכשיו את המס או המלווה הנוסף שיהיה כקונספנטציה על העיקור וישלם גם את מלווה המעסיקים שרצו להטיל עליו בצורה מקורית. כי אני מבין שבאיזה שהוא מקום, אולי אם לא תרצו להגיע לעימות עם ההסתדרות ותותרו על העיקור, אבל השותף כנגד הוא יותר חלש ושם לא יהיה מי שילחם את המלחמה ואת המס או המלווה על המעסיקים יצטרכו לשלם.

אז אני מבין שצריך ואני מבין שטוב יראה בציבור שכל השכבות לוקחות חלק במעמסה הזאת, אבל באיזה שהוא מקום השאלה אם אנחנו לא שוחטים כאן את התרנגולת שצריכה להטיל את ביצי הזהב מתוך להיטות להראות שהנה המעמסה מתחלקת על כלם באופן יחסי ליכולת התשלום שלהם. כש הבה לא נשכח דבר אחד: אם העלינו את מלווה המלחמה ב-3 אחוז, אז מההכנסה הפנויה זה 17 אחוז, במקום 82 אחוז, מפני שכשמגיעים ל-85, ה-3 אחוז מתוך ה-18 זה שבע-עשרה. מה שאין כן, אם מישהו הרויח עם שיעור מס של מיליון של 30-35 אחוז, אז אם לוקחים ממנו עוד 3 אחוז, זה 5 אחוז מההכנסה שלו, בשיעורים האלה.

אני הייתי שוקל אם המחשבה להגדיל - ואני חושש יותר מפני העתיד, כי נדמה לי שבזה עוד לא גמרנו את כל שורת הגזירות והמלוות - האם המגמה להמשיך ולהטיל מלוות ותשלומי חובה על ההכנסות במקום על ההוצאה, אם לא תביא לדמורליזציה מוחלטת במוסר התשלומים ואם זאת באמת התכנית הרצויה.

אני אישית הייתי מעדיף החמרה במישור מיסוי ההצעה עד כדי אפילו הגבלה אדמניסטרטיבית בשטחים מסויימים. ואני חושב שנהפוך הוא: דווקא היום כשאנחנו רוצים לעודד חסכון, לעודד השקעות, אנחנו צריכים עד כמה שהדברים יראו מוזרים לחשוב על רפורמה

נוספת במיסוי הישיר, תוך החמרת מיסוי ההוצאה. מיסוי ישיר הוא תמריץ שלילי לחסכון ולי נראה שאם אנחנו רוצים היום להגיע לחסכון - ואחת הבעיות היום היא מניעת הוצאה מופרזת, להיפך רוצים לחסוך, לספוג כספים, לעודד אותם להשקיע בדברים שגם יגרמו לספיגה וגם יגרמו להשקעות פרודוקטיביות ולא לקניית פריג'יטר, לחלב, לבשר וכו' - אז באיזה שהוא מקום צריך לחשוב בכיוון הזה של שימת הדגש ממיסוי ההכנסה למיסוי ההוצאה.

א. אפרת:

התחלנו את הדיון לפני שהתפרסמה התכנית הכלכלית החדשה. עכשיו אנחנו דנים באוירה אחרת, כאשר התייצבנו מאחורי כל נסיון שיעשה לספיגת עודפי ביקוש ועודפים בשוק הכספים. אנחנו עכשיו חייבים לנתח מה שקרה מאז שהציגו את התכנית הזאת בכנסת ועד היום.

התברר שהעצה שניתנה ע"י רבים שלא לקיים את הלחץ על ציבור העובדים בקשר לתוספת היוקר, היתה נבונה והיה צריך להישמע לה. הלחץ הזה על ההסתדרות ועל ציבור הפועלים לא הוסיף בריאות למדיניות הכלכלית ולתכנית הכלכלית והיה מראש ברור שאי אפשר, שליש מכל ספיגה, להכניס לצינור אחד, הצינור הזה של השכר, בעוד שגם הטל היבוא וכל יתר הדברים השתלמו ע"י ציבור צרכנים ושכירים רחב.

מה שהיה היה ועכשיו עומדת השאלה שבכל זאת צריך להגיע ל-3 מיליארד ספיגה וצריך לחפש אותם במקומות היכן שישנם הכספים. היום כבר מגיעים לכנסת צווים וחוקים, הצעות חוק, תיקונים שונים, שהם מכוונים בינתיים לכסות את החלק הקטן של התכנית הכלכלית ואת הצינורות האלה, לפי הערכתי, צריך בעוד מועד להרחיב.

לפי הערכתי, הטלת מס הרכוש רק על רכב-מקרקעין לא יתן את התוצאות. יש דברים שאולי עוד אומר במליאת הכנסת כשידונו על הסעיף הזה, אבל יש הוכחות שהכלים אשר היום פועלים במס רכוש ובמס שבח מקרקעין, הכלים האלה לא ערוכים מספיק. לדעתי צריך לערוך אותם לגבייה יותר רחבה, אבל בעיקר צריך גם לשנות את ההיקף של המס הזה, להטיל אותו על ציוד באופן סלקטיבי. אני חושב שציוד, היום בימינו, איננו יכול להיות מושג כללי אחיד לגבי כל הציוד. לדוגמא: יש ציוד כבד שהוא הכניס רווחי מלחמה עצומים במשך התקופה מלפני מלחמת יום הכיפורים ועד היום הזה. את הקבלנים האלה אי אפשר לתפוס במס. לעומת זה, הציוד הזה הוא ציוד פעיל מאד, זה לא דומה למחרטה, זה לא דומה לכל מכונה אחרת שעומדת מתחת לגג. זהו ציוד פעיל כמו הון זורם ועל הציוד הזה היה צריך להטיל מס, אפילו אם יש קשיים. יש עוד סוגים מסויימים של ציוד שהיה צריך להטיל עליהם מס ואני מציע שמס הרכוש לא יהיה רק על רכב ועל מקרקעין, אלא ירחיב את זה על חלק מהציוד, על חלק מהמלאי ועל דירות מעל ל-300 אלף לירות. גם במלאי צריך למצוא את אותו מלאי שהוא משמש למטרות ספקולטיביות. זה שהוציאו את זה מראש מכל העניין של מס רכוש נראה לי כדבר מוטעה ולא יתן תוצאות. אם לא ירחיבו את צינורות הגבייה של מס רכוש, זה לא יתן תוצאות.

אני חושב שצריך להגדיל את מס השירותים על הבנקים. אני אינני חסיד של מס ערך מוסף, אבל אומרים שזהו מס ערך מוסף על הבנקים, כאילו מיקדמה למה שעומד להתחולל. הבנקים עשו רווחים גדולים ומס השירותים שעומד היום נדמה לי על 3%, אני חושב שניתן להרחיב אותו עד ל-6% וע"י זה לספוג סכומים נוספים והבנקים יכולים להרשות לעצמם לשלם.

אני חושב שצריך להנהיג מס רווחי יתר. אני חושב שניתן לתפוס קבוצות קבוצות של אנשים בחברות אשר נהנו מהמלחמה ולהטיל עליהם מס רווחי יתר. הדבר לא כל כך פשוט כמובן, אבל ניתן לקבוע את זה על בסיס של 1972 והדבר הזה כבר הועלה בכנסת, הועלה כמה פעמים בדיונים מוקדמים שהיו לקראת התקציב. מס רווחי יתר על קבלנים, על חלק מהעסקות הפיננסיות ועל חלק מאותן חברות - אני

אומר חברות ולא אנשים, חברות אשר השקיעו כסף באגרות חוב צמודות ואפשר לאתר אותם - על אלה צריך להטיל עכשיו מס רווחי יתר או מס רווחי הון, לא חשוב השם. אני חושב שצריך להזיז קדימה מ-25% של מס על רווחי הון, ה-25% היום חלים על רווחי הון.

התכנית הכלכלית שהוגשה לנו מצטיינת

בזה שהיא הולכת ביריעה רחבה. היא איננה נוקטת באמצעים רדיקליים באף אחד מהענפים שהיא הציעה. האמצעי הרדיקלי היחידי היה בתוספת היוקר כשהציעו 50%, כל יתר הדברים הולכים מתוך מתוך. אני מציע גם בענין זה ללכת מתוך מתוך וע"י זה אפשר יהיה לכסות את השלושת רבעי מיליארדים.

קראתי אתמול בקשר לדיון שעומד להתקיים היום בכנסת על החוקים של מס רכוש ומס שבח מקרקעין. עברתי אתמול על הדפים של דין וחשבון מבקר המדינה, מספר 24, בו הוא מדבר על היעילות בגביית מס רכוש ומס שבח ובאיזו מידה מגיעים למס אמת. שם יש דברים חמורים, חמורים מאד ומהימנים מאד - לא רק בגלל זה שכותב את זה המבקר, אלא כל מי שקורא מוכרח להשתכנע שזה מהשמך - ראיתי היום גם באחד העתונים מאמר משכנע שהוא קובע שהגביה אפשר היה להגיע אליה בצורה יותר עמוקה, לגבייה יותר עמוקה. ובכן, אני פונה פה למינהל הכנסות המדשנה ולמשרד האוצר שבמידה שאנחנו עכשיו קובעים הרחבת האפיקים של המס - מס רכוש, מס שבח ויש לי עוד הערות שלא אגיד אותן פה בקשר לעצם הדבר הזה של מלווה מלחמה על מס שבח - אני פונה שיעמיקו את הגבייה ויעמידו צוות מיוחד עכשיו שהוא יגיע למעקב אחרי גביית מס אמת.

הערה נוספת לגבי הסעיפים הכלולים בתיקון מספר 21 למס הכנסה. אני מניח שכל מה שאנחנו מחליטים עכשיו, במדיניות הכלכלית החדשה, לא משנה כהוא מכל הסעיפים הכלולים בתיקון מספר 21 לפקודת מס הכנסה ושאנחנו תוך השבועות הקרובים נדון בהם, שהאוצר לא יסוג מאף אחד מהסעיפים האלה ושאנחנו נפעיל את כל אשר כלול בתיקון מספר 21.

מ. ארנס:
אני מסכים לדבר אחד בדברי שר האוצר כשהוא הציג את התכנית הנועזת לפנינו והוא, שהבעיות הכלכליות העומדות בפני המדינה לובשים מימדים קטסטרופליים. אינני יודע אם אני מצטט אותך בדיוק, אבל נדמה לי שבערך דברים באלה אמרת. הדבר היה ברור מיד עם תום הקרבות, הדבר נאמר בברור ע"י שר האוצר הקודם כשהביא את התקציב בחודש פברואר לכנסת, שזו איננה תכנית וזו איננה היערכות וזה איננו מבוסס על הבנה וראיה כוללת של הבעיות העומדות בפנינו. הדבר נאמר שוב, כאשר הבאתם את תקציב 1974. אני שמח לקבוע שסוף סוף התגלו מימדי תבעיה העומדים בפנינו.

להערכתך, התכנית אשר הובאה איננה

עומדת בשום פרופורציה לגודל הבעיה וגם לא תפתור את הבעיה.

הבעיה אשר עומדת בפני המדינה, להערכתך, מתבססת קודם כל על כך שלפנינו מספר פעילויות שאנחנו חייבים לבצע אותן. קודם כל בתחום הבטחון, לאחר מכן בתחום השיכון, האוכלוסיה וכל יתר הדברים בהם אנחנו עוסקים. קשת הפעילויות אשר אנחנו מנסים לבצע הוא גדול מהמשאבים העומדים בפנינו, ואני כולל את המשאבים הפיזיים. אנחנו את הכל איננו יכולים לעשות ואני חושב שהמשגה הראשון של שר האוצר הקודם היה שהוא המשיך לדבר על כך שאנחנו נמשיך עם כל הדגלים ונמשיך להתקדם בכל החזיתות, כאשר באופן ברור אין לנו משאבים לבצע את הדבר הזה.

אז איך פותרים בעיה כזאת? קודם כל ע"י כך שמנסים להגדיל ע"י מקסימום המשאבים הפיזיים, ובראש וראשונה המשאבים האנושיים, אשר משתתפים בפעילויות הפרודוקטיביות במדינה. המדובר בהשתתפות נשים במשק העבודה, דבר שאצלנו ירד בשנה האחרונה, ובין אם השתתפות פנסיונרים, או בין אם זה שיתוף של סטודנטים במשק העבודה, ובין אם זה שיתוף של עולים במשק העבודה - ובמשק העבודה מסתובבים היום אלפי עולים חדשים שחלק גדול מהם בעלי כישורים טובים ביותר והם אינם מועסקים מכיוון שהבירוקרטיה שלנו היא כזאת שאיננה יודעת איך להעסיק אותם - ובין אם זה יצירת אותם התנאים הדרושים כדי לעבוד שעות נוספות, כדי לעבוד קשה.

קודם כל, להגדיל את המשאבים אשר משתתפים באותן פעילויות אשר אנחנו חייבים לבצע אותן.

שנית, ייעול בעבודה. שהעבודה תהיה פרודוקטיבית. אני מתאר לעצמי שאינני מחדש לך אם אומר לך שמוסר העבודה אצלנו הוא ירוד ביותר, מוסר עבודה ירוד פירושו יעילות ירודה, פירושו של דבר שאנשים עובדים ותוצרת אין ואני חושב שזה מכסה חלק גדול ביותר במשק המדינה. יעילות בדרך כלל מבוטאת באחוזים, מה שאתה מוציא לעומת מה שאפשר היה להוציא. כשאנחנו מדברים אצלנו על אבטלה סמויה, וכנראה שיש אצלנו אבטלה סמויה, זה לא מקיף רק פועל אחד, אלא מקיף מספר יחסי גדול של אנשים. אבטלה סמויה, בצבא קוראים לזה 0 - 5. באים ב-8:00, עושים 0, הולכים ב-5:00.

אז, לכן, בהחלט במשק העבודה שלנו יש ציבור עובדים שנמדד באלפים, אשר אולט בא ב-8:00, בהחלט לא הולך ב-5:00 - הולך ב-1:00 - ועושה 0. והמצב הולך ורע. במקומות מסויימים אם אתה בא ושואל למה אתה הולך ב-2:00, הרי אתה צריך לעבוד עד 5:00. הוא אומר לך: בשביל מה שמשלמים לי, עד 2:00 זה מספיק. זה דבר שמאפיין את מוסר העבודה אצלנו במדינה וחייבים לשנות ולשפר את זה, ולשפר את זה מהר.

אני אינני אומר שכל עובדי המדינה לא עושים כלום. אני רוצה לומר לך, ח"כ שוסטק ואני מפנה את זה במיוחד אליך: אם בצבא קיימת האימרה הזאת, אז אני חס וחלילה אינני אומר שזה תקף לגבי כל הצבא, אבל יש בצבא איים כאלה בהם זה קורה. במשק יש איים גדולים כאלה בהם זה קורה, את האיים האלה חייבים להטל.

אנחנו לא נגיע להשתתפות מלאה של כל כח העבודה הפוטנציאלי במדינה וליעול צורת העבודה שלנו במדינה ללא ריסוק האינפלציה. אינני חושב שידוע בהיסטוריה דוגמא של מדינה בה יש קצב אינפלציה של 40% ששם יש מוסר עבודה טוב ועובדים קשה וכל מי שיכול לעבוד עובד. זו סתירה והאחד לא יכול ללכת עם השני. את האינפלציה הזאת חייבים לרסן ונכון הוא להשתמש באמצעים מוניטריים ולהשתמש באמצעים פיסקליים, אבל אדוני שר האוצר, אני חושב שאם תבדוק את ההיסטוריה - גם המודרנית - של מדינות במצבים כאלה, לא ניתן לרסן את האינפלציה אלא להשתמש באמצעים אדמיניסטרטיביים. אני אינני יודע אם יש מישהו באוצר, כולל שר האוצר, אשר חושב שלאחר הטעות שנעשתה בתחזית - כאשר הגישו לנו את התקציב אמרו לנו שהאינפלציה חזויה בשנה זו 74%, היום ההערכה היא 30% ומעבר - אני אינני יודע אם הערכתכם היא שאם אנחנו נבצע את התכנית הנועזת הזאת נביא את זה לאפס או אפילו ל-10 או 5 אחוז. אני מטיל ספק רב בענין הזה אם זה בכלל ניתן לעשות.

אולי תפרט לי.

י. רבינוביץ, שר האוצר:

א. ארנס: אני מוכן לפרט. אמצעים אדמיניסטרטיביים זה בראש וראשונה פיקוח על המחירים ועל השכר. אני אינני יודע איך קרה בארץ הזאת הסוציאליסטית שפתאום

כולם הפכו לפטריוטים גדולים, לחת למכניזמים התופשיים של השוק למצוא את האיזון האופטימלי. כאשר בארה"ב, שהיא ארץ הקפיטליזם, לא רק בזמן מלחמת העולם השנייה, הטילו אמצעים אדמניסטרטיביים קשוחים ביותר כדי לרסן את האינפלציה וגם הצליחו. האינפלציה בארה"ב משך 5 שנים הייתה 9%, משך כל מלחמת העולם השנייה. 35 אחוז בשנה שלפני שהטילו את האמצעים האלה, 9 אחוז משך שנות המלחמה. גם אצלנו, לצערי הרב, בלעדי זה לא ילך. גם אם נעשה את כל הדברים האלה - גם אם נגדיל את משק העבודה וגם נגדיל את היעול שבו כתוצאה מריסון האינפלציה - אנחנו לא נוכל להתקדם ללא קביעת פעילויות בקשת הפעילויות אשר עומדות בפנינו, את הכל לא נוכל לעשות ולא נוכל לחת לענין הזה למצוא את איזונו באופן עצמאי.

הדבר הראשון שאנחנו חייבים לעשות זה יצור משק המדינה. תקציב הבטחון כולל 2 מיליארד דולר, אם אינני טועה, לשנה זו. עד כמה שידוע לי, הערכות השנים הקודמות, זה רק בקצב עליה ולא בקצב הקטנה. אז אני כרגע אינני מתייחס לצד המדיני של הדבר - אי תלות וכד' - רק מנקודת ראות כלכלית ואני מתאר לעצמי שאף אחד פה איננו משלה את עצמו וחושב שאת הנשק הזה נקבל במענקים. מנקודת ראות כלכלית יש לחתור לכך שאנחנו חלק הולך וגדל של הנשק הזה נייצר פה במדינה, הדבר הזה אפשרי ואנחנו הוכחנו זאת.

כדי לעשות זאת צריך מינהלה ואיוש ואחר כך מעבר למשרד הבטחון, דבר הנוגע לכל משק המדינה והתעשייה במדינה, צריך להחליט אילו תעשיות צריכות לעבור מיצור מקררים ליצור משהו אחר. לעומת הפניית משאבים לכיוון זה, חייבים לקזז ביתר הדברים. הרי זה לא ילך - אין לנו משאבים, לא הפיזיים, לא אמצעי יצור, לא הכספיים, כדי לעשות את כל הדברים העומדים בפנינו.

הקיצוצים שאתם מציעים בתכנית שלכם, להערכתי, לא עומדים בקנה אחד עם גודל הבעיות העומדות בפנינו. אתם מציעים פה לקצץ כ-5% מהתקציב אחרי שהחסרנו את תקציב הבטחון, חובות וריבית. אם תעשו את החשבון בהשוואה לתקציב הקודם, אז תקציב המדינה לאחר שהחסרת בטחון, חובות וריבית - זאת אומרת התקציב של כל הפעילויות האזרחיות - גדל ב-44% מתקציב 1973/74. אז אחרי ניפוח של 44% אתם עכשיו באים ומציעים לקצץ ב-5%. זה לא רציני וזה לא יפתור את הבעיה.

לבסוף, תוך התייחסות לתכנית, הייתי רוצה לומר דבר נוסף: הדבר שהובא בפנינו מהווה באופן ברור תקציב נוסף, ותקציב נוסף שסובל מהחסרון שאיננו מפרט בדיוק מה יעשו עם הכסף, יש פה רק סעיפים כלליים ביותר. זה כולל מושג בטרמינולוגיה שממש צריך להפתיע את כולנו: העמקת גבייה אשר תביא להגדלת תגמולים של 25%, מול ההערכות הראשוניות וזה דבר שדורש הסבר. איך יתכן שניתן להשיג 25% יותר במסגרת של אלחם החוקים מאותו משק.

צ. גרשוני:

אני מניח שאני לא טועה אם אני חושב שהיום בדיון על התכנית אי אפשר פה לדון כאילו אני מדבר לפני זה שהיה דיון בכנסת. אנחנו כבר אחרי הדיון בכנסת והעובדה היא שהתכנית שהביא אותה שר האוצר התקבלה ע"י הבית, כולל החלק הארי של האופוזיציה כפי שאמרתי בנאומי בכנסת, ועוד יותר חשוב שהיא התקבלה בהבנה גדולה גם בעם, מתוך תקווה שכאשר היא תתבצע היא תביא לשיפורים ולמניעת אסונות שנראו באופן נכמובן שהקהל מוכן לחת ואפילו להקריב קורבנות, רק במידה שהוא יודע שזה יהיה שווה בסופו של דבר.

זה מחייב את הממשלה ואת האוצר ואני רוצה להתעכב על כמה נקודות הנוגעות לתכנית הזאת שלדעתי צריך לשים

עליהן את הדגש הטוב: (א) אני רוצה להגיד בענין הבנייה: ההצעה של האוצר בשלב זה להקפיא בניה מסויימת לחצי שנה ובנייה אחרת לשנה, נראה לי, במידה שיש אתנחתא לחשוב איך ללכת הלאה. אני חושב, ואני מציע את זה פה, שהאוצר והשיכון וכל הגורמים הנוגעים לבנייה - ואנחנו - נתחיל כבר לחשוב מה יהיה אחרי החצי השנה הזאת במידה וימצו את תכנית הדחייה במלואה וצריך לעשות זאת. אני יודע כמוכם כולכם את צרכי הבנייה שלנו בכל המישורים ואני יודע שכבר בתכנית הבנייה יש פגיעה גם בדברים חיוניים, אבל נדמה לי שגם אחרי חצי שנה זאת ואחרי השנה אנחנו צריכים לדאוג לכך שאנחנו לא נבנה יותר ממה שאנחנו יכולים. הצרכים יכולים להיות ככל שיהיו חיוניים, אבל כל בנייה נוספת רק גורמת לאינפלציה, לעיקור, לדחיית הבנייה, לא נותנת שום תוצאת חיוביות אלא רק שליליות. ואני מבקש את שר האוצר והאוצר שיגידו לנו באיזו מידה נולגים את המחשבה על כך מה יהיה על המשך הבנייה לאור הידיעה שלנו המוסמכת, שהבנייה בהיקפה בשנים האחרונות היתה אתח מהגחלים הלוחשות ביותר באש של האינפלציה.

(ב) בענין תוספת היוקר - אני לא אוהב

ללכת על בריקדות כשהן אבודות. אבל אני רוצה להגיד שלמרות זה שהסתדרות פה אחד - קואליציה ואופוזיציה - אני חושב שהסתדרות לא נהגה נכון וההצלחה הזאת היא רגעית. אני חושב שהסתדרות הביאה לידי כך שיש מחשבה אם כל הענין הזה של אוטומציה ותוספת יוקר, הכולל פטור לכלם ממס הכנסה במידה מסויימת על תוספת היוקר, צריך לחשוב על זה אם זה צודק, אם זה נכון והאם זה ניתן בתנאים בהם אנחנו נחונים.

אנחנו בוועדת הכספים, לפני שבוע, כבר

אישרנו פטור על השנה שעברה. אני נמנעתי, שוב היטה קואליציה ואופוזיציה. אני רוצה להגיד כחבר הסתדרות נאמן, אני חייב לדאוג בתנאים של היום לפטור על מס הכנסה גם לאלה שמרויחים 6,000 לירות ו-7,000 לירות. אני חושב שהענין הזה צריך לעלות לברור. אני חושב שהאנשים הנבונים בהסתדרות ידעו גם, אבל פה היתה מלחמה על דבר שהוא כן היה צודק: הבטיחו וצריך לקיים. הבטיחו, יקיימו עכשיו והשאלה לא יכולה לרדת מהפרק. בעתיד הקרוב הענין צריך לעלות על הפרק מאותה בחינה שאני אומר: לעניים כן. לבעלי יכולת מועטת כן. נקבע אם זה 1,000 לירות או 1,500 לירות כן. אני לא רוצה לתת את ידי ל-3,000 ו-4,000 לירות. אני ניגש לזה בגישה סוציאלית מובהקת, בגישת צדק מובהקת ואי אפשר לדבר היום במושגים האלה של פועלים שהם מזי רעב.

(ג) מס הרכוש - בענין זה אני לא רוצה

הצבעות, אני לא ראקציונר כאן אלא חברי אפרת ואני מצטרף אליו ואומר שועדת הכספים תמליץ להטיל מס על בתים ששוויים למעלה מ-300 אלף לירות.

ענין המס על הציוד, אני רוצה עוד לשמוע.

יש חוקים. חוקים אפשר לשנות.

היו"ר י. קרגמן:

הנקודה הרביעית שאני רוצה לנגוע בה

צ. גרשוני:

זה שילוב מדיניות האוצר עם המדיניות המוניטרית. עלה ענין בוועדת הכספים השבוע ואני חושב שיתנו לי להעלות את זה גם היום. אני רוצה שיהיה ברור גם בינינו וגם אדוני שר האוצר. אנחנו עושים פעולה בשביל ספיגה ואנחנו נותנים ידנינו לספיגה. באותו הזמן, בחודש יוני, אני לא מדייק במספרים, עלתה הנזילות בקרוב ל-350 עד 400 מיליון לירות. 400 מיליון לירות, אני לא יודע כחבר ועדת הכספים אחרי ההסבר שניתן לנו ע"י בנק ישראל, לאן הם הלכו. אני יודע רק עובדות והן שהבנקים שילמו בעד זה 15% קנס לבנק ישראל, אני יודע שהקנס הזה לא פטור ממס הכנסה. אבל אני לא כלכלן מובהק, אבל אני יודע שמאות מיליונים כאלה, אף אחד ממה ששילם את הקנס הזה ולא היה פטור,

לא הפסיד. אני חושב ומקווה שועדת הכספים תדע לאיזה סקטורים הלך הכסף הזה בתקופה כל כך קצרה. אני לא יודע שהסקטור היצרני שסובל בזמן האחרון אליבי דכלם ממחסור באשראי, שהוא באשראי. אני חושב שגם האוצר צריך להגיד לנו מה הוא עושה בשביל שמצד אחד לא יהיה המצב שאנחנו נרתמים לספיגה, ומצד שני באמצעות כלים ממלכתיים הולכים וזורמים בתקופה קצרה מאות מיליונים בשוק. מדוע אני אומר לתאם זאת עם האוצר? משום שהם אמרו לנו שאם הוציאו את זה על קניית דולרים, הרי קניית דולרים זה באישור אגף מטבע חוץ ואז השאלה היא, רבותי, אם אין צורך בבדיקת העניין או אולי זה בסדר, כמו שאתה אומר, אבל אני לא חושב.

השאלה האחרונה שלג היא השאלה הכי נוקבת, ואני רוצה לשאול את שר האוצר אם הוא מסכים אתי: התכנית הזאת שהוצעה כאן היא תכנית בלימה, היא עוד לא תכנית כלכלית. תכנית כלכלית לאור הוצאות הבטחון שאנחנו יודעים. אם אפילו מוגזם מה שמספרת העתונות על תכניות החימוש של ארצות ערב, דבר שיחייב אותנו, אז אנחנו צריכים לדעת - גם העם צריך לדעת - שאלה הם החיים שלנו ואנחנו צריכים לעשות פעולות נוספות. פעולות נוספות, בעיני תכנית כלכלית, זה הגברת היצור בשביל יצוא והעמדת היצור בראש סולם ההכנסות והרווחיות. זה לא פשוט לעשות. זה יעול עבודה, זה פרוץ, זה ניידות עובדים, זה עידוד להשקעות בסביר.

ד. קורן:
מיחסים עם אשכול המנות, כאשר חסרו לו כמה מיליונים שלא אושרו בתקציב, שאלו אותו מה תעשה, והוא היה אומר ה' יעזור. עכשיו אני שואל את שר האוצר, מה יקרה עם החסר הזה של מה שחשבו לעקר את תוספת היוקר? איזה שם חדש יינתן למס או לצורת ספיגה אחרת על מנת שהכסף הזה יהיה. אני מבין שזה 700 מיליון לירות.

בהקשר לכך אני רוצה לשאול אם לא הגיעה השעה לעשות איזה חידוש. פעם היחה תוספת יוקר שהלכה והתרווחה ואחר כך הכלילו את זה בשכר והתחילו בקו חדש, החילו על זה כמובן תוספת יוקר. נשאלת השאלה אם לא צריך להתחיל מחדש את הקו ולפי זה להמשיך.

היו"ר י. קרגמן:
עד עכשיו מה שאתה אומר, אם לא צריך לעשות את זה, זה נעשה, אבל פטור היה פטור, בצורה אחרת.

ד. קורן:
אני מבין. השאלה אם לא צריך להתחיל על זה תוספת יוקר, בצורה אחרת, אני מציג את הבעיה בכללותה, מפני שנדמה לי שבזמנים של אינפלציה הנושא של תוספת היוקר - כולל סל המזונות, מה גודל הסל, מהו המחיר - צריך קצת להשתנות, מפני שהמשק לא יעמוד בזה.

השאלה השניה שאני רוצה לשאול היא בקשר להטלת מס רכש - מס רכוש בשם חד-פעמי - מדוע צריכים לעשות שיערוך, את כל העבודה הזאת, ולהטיל 5.1% או שיכול להיות שיהיה יותר הגיוני להטיל אחוז יותר גבוה ולא לעסוק בכל התרגיל הזה, מפני שבעוד חצי שנה יצטרכו לעשות תרגיל חדש לשיערוך הרכוש. העניין של הרכוש קשור עם מוצר האינפלציה.

לפיכך נדמה לי שאם עושים כבר את התרגיל של השיערוך, של הרכוש, נראה אולי שצריך לקבוע שיטה שלפיה זה ילך עם איזה מדד ולא יצטרכו לעשות כל פעם מחדש את כל העניין הזה ולקבוע מה ערכו של הרכוש כיום.

אז אני מציע: או להטיל מס יותר גבוה ולא לעשות את כל התרגיל, או אם חושבים שהתרגיל הזה נחוץ, נעשה תרגיל הרבה יותר יסודי ונקבע שיטה לפיה ערכו של הרכוש עולה באיזה קצב מסויים.

העירו פה הערה בקשר לנושא של דירת יחיד. אני חושב שזה לא צודק שבעל בית שיש לו 3-4 דירות והן מוגנות ומה שהוא מקבל נטו מזה במשך שנה נע בין 5,000 ל-6,000 לירות - עליו יחול מס רכש. גם חצי מס זה מס. ואילו מי שגר בדירת יחיד שעולה מיליון לירות, זאת תהיה הדירה או הטירה היחידה שלו שעולה מיליון לירות, הוא פטור. מטבע הדברים אלה שגרים בדירות גדולות, מרוחבות, יש להם יותר אמצעים לשלם, גם אם הם שכירים ולא יעקרו להם מחצית תוספת היוקר, מאשר אותו בעל הבית. אני חושב שחשוב להגיד את הדברים האלה משום שיש בהם אלמנט של אי צדק משווע והוא אותו אי הצדק שלחץ ציבורי חזק. עד כמה שאני מביין שר האוצר הגיש לממשלה את ההצעה של דירת יחיד, על 300 אלף לירות - לא איכפת לי שזה יהיה 400 אלף - אני לא רוצה שאדם שגר בשיכון מחוץ לעיר והיום השיכון הזה עולה הרבה כסף, שיכון רגיל נורמלי, שהוא יצטרך לשלם סכומים גדולים. מצד שני, מי שגר בוילה צריך לשלם.

יש נושא אחר שאני חושב ששר האוצר צריך לשקול אותו וזה הנושא הקרוי "מצ'ינג". אנחנו רגילים לכך שתורמים מחו"ל תורמים כסף לבניית ישיבה או איזה אגף באוניברסיטה וכד' והמטבע שמשלמים היא לירה מול לירה או דולר מול דולר. הדברים האלה גורמים לכך שהמוסד שבונה את זה מקבל מהממשלה, זה דבר שאולי הממשלה היתה נמנעת מלעשותו, אבל אם יש תרומה כזאת גדולה, אז מקדימים לעשות משהו שאולי היה אפשר לדחות בכמה שנים, משקיעים את הכסף. כשגומרים לבנות את המוסד הציבורי הזה או את חלקו, מתברר שחסר כסף להשלים את הבניה ושוב נזקקים לאוצר, אחר כך נזקקים לאוצר להחזיק ולתחזק - המוסדות להשכלה גבוהה מוחזקים ע"י הממשלה ב-80%, אולי אפילו ב-85% - צריך לשקול אם הדבר הזה נכון וצודק. ואולי היה צריך להפלות בין "מצ'ינג" לבניה, שהיא גורמת להוצאות נוספות של המדינה, לבין "מצ'ינג" לסטיפנדיות למשל, שהן באות למשהו שחובתה של הממשלה לדאוג, אבל העזרה מבחוץ מסייעת בידי הממשלה לעשות את הדברים הסוציאליים, את הפעילויות הסוציאליות שאנחנו צריכים.

הייתי שם סימן שאלה לזה ומבקש משר

האוצר להתייחס לנושא הזה של ה"מצ'ינג".

אמנם נאמר לנו באופן כללי, אבל הייתי רוצה לדעת, אם ומה נעשה כבר הלכה למעשה לגבי מקבלי קיצבות ולגבי משפחות מרובות ילדים, כדי להקל עליהם את המצוקה עם ירידת ערך המטבע. אז מי שמקבל שכר, מקבל תוספת יוקר. מי שמוכר מוצרים, מייקר אותם או סופג אם הוא יכול. אבל מקבלי קיצבות - זקנים ומשפחות מרובות ילדים - אינן עומדות בכך והובטח לנו ע"י שר האוצר שהמשפחות הללו לא תפגענה. אני מבקש פירוט מה נעשה.

4. פיינרמן:

היות ולא הייתי אני מניח שרוב הדברים נאמרו - במידה ואחזור על דברים

שנאמרו אני מבקש מהיו"ר להפסיק אותי.

הנקודה הראשונה שאני רוצה להתייחס אליה לגבי התכנית הכלכלית שנידונה והוחלט אודותיה בכנסת, לשמחתי ללא החנגדות כמעט, זו איזו נקודת חן שחסרה והיא: ריסון יבוא המותרות. אני מודע לעובדה שאין בזה הגיון כלכלי רב, אני מודע לעובדה שיש קשיים עם כל מיני גורמים בנושא הזה, אבל אני גם מודע לעובדה שיבוא כזה של מוצרים כפי שקיים אצלנו, יש אתו נזק פסיכולוגי עצום וקושי

גדול לתבוע מן הציבור לעמוד בגזירות שמתחייבות היום. אני חושב שחייבים ללוות את התכנית הכלכלית הזאת בצעד נוסף של ריסון יבוא מותרות או בדרך אדמניסטרטיבית, או אם הדבר לא ניתן - בדרך של מערכת מיסוי כזאת שתהפוך את הקניה של מוצרים כאלה לבלתי כדאית לחלוטין. יש לזה לפי הערכת חשיבות שחורגת מעל ומעבר למשקלו של היבוא הזה בסל היבוא שלנו או בסל המצרכים המשובאים וחשוב לעשות זאת.

הערה שניה היא ביחס לשיבוש שחל לגבי הכוונה המקורית של האוצר, לגבי 900 מיליון מתוך ה-2,4 מיליארד וזה ענין תוספת היוקר שזה בתוספת ל-5 אחוז של המעסיקים.

ברור לי שהסכום הזה צריך להיגבות. אני חושב שיהיה קושי רב לגבות אותו בצורה של הצעות שקראתי אודותיהן בעתונות, כאילו יוטל מס מיוחד על תוספת יוקר או מלווה מלחמה על תוספת יוקר.

היו"ר י. קרגמן: היחה הודעה מפורשת שזה לא הצעה.

אני שמח. התייחסותי לענין היא שלילית ואני חושב שחייבים אמנם לגבות את הסכום הזה, אבל לגבות אותו בצורה של תוספת מלווה מלחמה על כלל בעלי ההכנסות במדינה, בצורה או באופן שתביא לגביית הסכום הזה. חייבים להגיע לגבייה הזאת ואם אין אפשרות להגיע אליה בדרך המקורית שהתכוונו אליה, צריך להגיע אליה בדרך אודותיה דיברתי.

נקודה נוספת שאני רוצה להעלות ענין הגדלת ההכנסה של המשפחות שצריכה לקוז לפי דעתי את ההשפעה שישנה להעלאת הספיגה. אפשר להגדיל בארץ במספר גדול מאד של משפחות את הכנסת המשפחה ע"י הכנסת עובדים נוספים למעגל העבודה, אם יוצרו תנאים בארץ שיאפשרו לנשים בעיקר ללכת לעבודה. זה מתחיל לא רק ממעונות יום והשקעות גדולות שלגביהם אנחנו נתקשה לעשות מהיום למחר, זה לפי דעתי תלוי אפילו בדברים קטנים כמו השעות בהן פתוחות התנויות, השעות בהן פתוחות מרפאות, השעות שבהן פתוחים שירותים ציבוריים או שירותים ממשלתיים - שינויים בדברים האלה יכולים לאפשר לאדם נוסף במשפחה, באופן חלקי או באופן מלא, לצאת לעבודה ולהגדיל את הכנסת המשפחה הריאלית. לדבר זה חייבים לחת את הדעת ולמצוא לו פתרון.

נקודה נוספת שרציתי להעלות היא האם נבדקה ע"י האוצר להטיל - מה שנהוג לקרוא בעולם "מס יסף" - מס מיוחד על רווחים חורגים או רווחים חריגים, מעין מיסים חד-פעמיים על מערכת רווחים חורגים מהמסגרות הרגילות. אני שואל, האם האפשרות הזאת נבדקה ואם היא נבדקה, מה התוצאות של הבדיקה.

ביחס לענין בריחת המטבע הזר - אנחנו שמענו כאן בימים האחרונים על כמיות גדולות של מטבע זר שהתחילו להיעלם ויש בזה כדי להדאיג. זה נובע בעיקרו, כפי הנראה, שהפער בין הדולר הרשמי לבין דולר היצוא או דולר היבוא הוא פער של 1.47 לירה - זה 4.20 לעומת 5.67 ויש מקום בפערים כאלה או במרווח כזה, לחשב שיש בו גם אולי ביסוס למה שקורה בימים האחרונים.

לפיכך אני שואל את האוצר, האם אחם חושבים שיש צורך בצעדים למניעת מטבע זר, או בדרך של תיקונים או תקנות או תוספות לפיקוח על מטבע חוץ, או בדרך של הסדרים.

אני מחקן את דברי: יש הוצאה גדולה של מטבע חוץ במסגרת החוק ומכאן אני שואל, האם יש צורך לתקנות

או תיקונים או צווים. שני הקצוות של המקל במסגרת החוק מביאות לירידת יתרות מטבע חוץ בכנק ישראל ובקצב גדל והולך שיש בו כדי להדאיג. הסיבה לפי הערכתי, העיקרית - חוץ מסיבות פסיכולוגיות - היא הסיבה הזאת של פערים בין שער המטבע הרשמי לשער המטבע האפקטיבי והשאלה היא, בעקבות זה, - אולט זאת לא שאלה אלא אפילו משאלה - בדרך של תקנות, תיקונים, בהידוק פיקוח על המטבע או בשינוי תקנות הפיקוח, בדרך של הוראות זמניות שמחייבות במצבים כאלה או בדרך אחרת שאינני רוצה לרמוז עליה, אני מעלה את זה כנקודה שמחייבת שיקול דעת רציני ופעילות. זה אולי נשמע היום מגוחך שרק לפני שבועיים היינו נאלצים לחזור בכנסת על התרגיל של הארכת תקנות הפיקוח על מטבע זר. את זה אני מפנה לחברים שאז הצביעו או היו מוכנים להצביע נגד.

הערה אחרונה היא לגבי הקיצוצים המוצעים במשרדי הממשלה. אני רוצה להפנות את תשומת הלב לנקודה אחת: יש בדרך כלל צורך בקיצוצים כאלה ויפה עשתה הממשלה שהיא היתה בבחינת המוליכה בענין הזה ונסלה על עצמה קודם כל את הקיצוצים הראשונים ורק אחר כך היא קראה "אחרי" ליתר הסקטורים במשק. אבל צריך לדעת גם שבתכנית הקיצוצים של היום מונח למעשה הבסיס למה שעשוי לקרות מחר או מחרתיים בתקציבים באים של הממשלה. כלומר, ייקבעו פה הלכות וכיווני מחשבה וערוצים מסויימים לניתוב הקיצוצים האלה בתקציב וצריך לקחת את הדברים האלה בחשבון כשעושים את העבודה של הקיצוצים היום, גם לגבי השפעותיה והשלכותיה למחר. פה כהנחיה כללית יכול לקרות מצב שיקצו במשרדים ממשלתיים מסויימים את תקציב הפעולות וישארו כל הפקידים וכל העובדים וכל הסגל שלא יהיה לו מה לעשות מפני שקיצו תקציבים אלה או אחרים.

אני מביא את זה, כדי לומר שהכיוון של העבודה בנושא הזה חייב להיות כזה שיניח יסודות בריאים ונכונים לצמצום התקציבים הציבוריים באותם הקטעים הפחות מכאיבים, למשק ולחברה.

א. שוסטק:

התכנית נתקבלה בהבנה ואפילו בתפילה, הלואי שזה יסדיר איזה שהו דבר. מביאים כל כמה שנים תכנית ויש ישיבה חגיגית בכנסת ואחר כך מה שיצא יצא. כל אחד מעריך את הצעדים השונים שהאוצר, ששר האוצר, שהממשלה רוצה לעשות.

ברור שאף אחד איננו משלה את עצמו שהמדינה הזאת יכולה להתקיים בלי אינפלציה. אינפלציה תהיה, בטבע הדברים, בטבע התקציבים שלה. אנחנו חייבים למידה מסויימת של אינפלציה אחרת לא נוכל להתקיים.

לקחתי את רשות הדיבור - אני אמרתי שאלו דברים שמצווה לא לומר כי הם לא יישמעו - אולי נבדוק פעם את כל התורה הזאת של הספיגה. המדינה והממשלות בשנים האחרונות, יש להן פטנט אחד, יש תהליכים אינפלציוניים מסוכנים, הם באו לידי הייתי אומר תורה שאינם זזים ממנה, שהם חושבים שהאמצעי, התרופה: ספיגה וכל המרבה בהצעות של ספיגה - הנה פה בישיבה הזאת כל אחד עוד מרבה הצעות - כיצד עוד לספוג, כיצד להטיל עוד קנס. זאת היא התורה.

אז ספיר ביקש לנו שבשנתיים האחרונות הממשלה ספגה 8 מיליארד לירות והוא אמר שבכל זאת זה לא עזר, האינפלציה גדלה. כמובן מישהו יגיד שאילו לא היה זה, לאן היינו מגיעים לא ידוע. אני מסכים לזה. אז קודם כל, אני מחפש עכשיו - בעולם יש אינפלציה, בכל הארצות בעולם - מדינה שהולכת במלחמה באינפלציה בקו שלנו ואני לא מוצא. לא מצאתי מדינה עכשיו בעולם שהתרופה שלה היא ספיגה. יש להם דרך של ספיגה: במיסים ישירים, רק במיסים ישירים מאמינים בעולם. הבעיה של האינפלציה בארץ, אולי

גם בכל ארצות העולם, כאשר יטילו יותר הטלים וייקרו - יקנו יותר. כל הפטנט הזה, אם יטילו על מותרות - דווקא יקנו מותרות ואל ישאלו אותי איפה יקחו כסף. אתה לא תיצור בארץ מצב שאתה תיצור אבטלה שלא יהיה ממה לחיות, לא תוכל לעשות את הדבר הזה וימצאו דרכים.

לכן אני אומר שהספיגה, בחירת הספיגה, יש בה תרופה נגד אינפלציה, אבל בתנאי שזוהי ספיגה ישירה על ידי מס ישיר. אבל אם אתה מייקר כל יום את התוצרת אתה רק יוצר פסיכוזת הרבה יותר חמורה. כי במה אני יכול להפסיק לקנות, אם אני יודע שזה לא יתייקר, אם יש לי איזה שהוא בטחון שאני אשיג את זה ושזה לא יתייקר, אז אני לא ממחר. אבל ברגע שכל חצי שנה אני רק נוכח שאם אני לא קונה, אם אני לא משקיע את הכסף באיזה שהוא מוצר, אז אני טפוש, אני אדיוט, אני אחר כך צריך לחפש כפליים כסף. אם זאת תהיה דרך הספיגה - ואני לא מזלזל בתיאוריה הזאת של ספיגה - אבל דרך הספיגה הזאת אולי יש איזו דרך אחרת? אולי בכל זאת זאת לא הדרך?

אילו היה בכל זאת האוצר, ושר האוצר החדש, - פה דיבר ח"כ ארנס על ארה"ב, מה עשו בארה"ב? הם אחזו באמצעים אדמניסטרטיביים, על מה? על השכר, על המחירים ועל המיסים. בשלושת היסודות האלה נקטה ארה"ב, כל פעם שהיתה סכנה כזאת ויצרה את האמון באוכלוסייה: אם הממשלה אומרת לא מחירים, לא מיסים ולא שכר, הדברים האלה קויימו. זה לא הפסיק, אבל זה בכל זאת נתן לאזרח את הבטחון שהוא איננו חייב למהר לקנות. זאת היא אולי גם הדרך בארץ. וכאן אנחנו עושים בדיוק ההיפך.

אדוני שר האוצר, אתה לא חדש בארץ אף על פי שאתה חדש בתפקיד, אבל אנחנו עושים בדיוק ההיפך. לפני 3 שנים היה הסכם חבילה, לא שילמו תוספת יוקר במשך שנה, היתה מלחמה בענין השכר, לא היתה עליית שכר והפועל בבית חרושת, עם כל הפשטות של הענין אומר, מה הוואלתי בדבר הזה, מה אתה מספר לי שאם אני לא אקבל תוספת יוקר אתה תפסיק את ההתייקרות בארץ? אין אמון. אולי נלך בכיוון לגמרי אחר לא ע"י עוד הטל ועוד התייקרות, אלא בדיוק להיפך: ננסה ליצור אמון בתקופה מסויימת של אי מיסים, אי שכר, אי התייקרות ואולי זאת תהיה דרך הרבה יותר קצרה.

לכן אמרתי שאני יודע שהדברים האלה לא ישמעו, יחפשו רק דרכים כיצד למצוא עוד פטנט לעוד מס חדש - על תוספת יוקר וכו' וכו' - ואני אינני מאמין שזה יפסיק, הנסיון איננו מוכיח זאת ואני מציע לחשוב גם על דרך אחרת.

י. רבינוביץ, שר האוצר:
מובן שאני לא יכול להיכנס לכל הפרטים שחברי ועדת הכספים העלו בדבריהם, אבל אני אשתדל אולי לבנות את הבעיות העיקריות.

מובן שהתכנית אותה הבאנו תלויה בשיתוף פעולה של הציבור ותלויה בשיתוף פעולה של הבית כולו. שמחתי על הגובה, גם של האופוזיציה והנכונות שלה לתת יד בכדי לפתור את הבעיות הקשות שלנו - ואת הבעיות הקשות כל אחד ואחד יודע ואני ניסיתי לתאר אותן בפתיחה לדיון הזה.

צר לי על ענין חלב שפוך וצר לי על ההחלטה של ההסתדרות. המצפים שלנו הם שונים, אבל האינטרס הלאומי הוא אחד ואני הסברתי את זה גם בטלביזיה וגם לחברים בפגישות שזה היה האינטרס של השכירים, של ההסתדרות, להענות לבקשה ולתביעה שלנו. הסובל העיקרי הוא השכיר, באינפלציה מהירה כזאת, והוא סובל קשות ואם אנחנו נצטרך להגיע למימוש התכנית שלנו, נצטרך לשאוב את הסכום הזה בצורה אחרת שלדעתי פוגעת יותר והיא געה יותר מההצעה אותה הצענו.

על הצורה האחרת מתקיימים דיונים ואנחנו עוד נדבר כשנגבש את המחשבות שלנו בצורה קונקרטית.

אנחנו מניחים שה-10 אחוז שאנחנו הטלנו, הטל רכש על היבוא, לא יעוותו בצורה קשה יותר את המצב הקיים בשער, אם כי כל אחד ואחד יכול להבין שכשאתה מעלה את ההטל ודאי שהשער הרשמי מתעוות ומזה אין להתעלם.

רבותי, אני רוצה שאנחנו נבין: הלא הכלכלה איננה מדע מדוייק - יושב כאן פרופ' ארנס ויש לו כאילו רצפטים בדוקים ביותר - תאמינו לי, גדולי העולם בכלכלה אינם יכולים להגיע לרצפטים בדוקים ופנוסים. אלה הם דברים, כאדם שאתה מטפל במשק, לדעת את האיזונים לא לעבור את המידות.

אנחנו ניתן תמריצים ליצוא מול ההטל על היבוא, אולי גם מעבר למה שמתחייב. היצוא שלנו, אם כי בחודשים האחרונים, היינו עדים לגידול מפתיע ביצוא, לא רק בערך הנומינלי אלא בערך הריאלי - וזאת באמת נקודת חן בכל מה שמתרחש אבל ההעלאות הגדולות בשכר יכולות להיות מורגשות הרבה יותר מאוחר ועליות השכר שאנחנו עדים להן, אין שום ספק שעשויים לפגוע ביצוא בטווח הארוך ואנחנו חייבים לדאוג לכך מבעוד זמן.

אני רוצה לומר שהממשלה גיבשה את תכניתה לאחר בירורים גם בפרטים שהועלו כאן. היא לא תחזור לקבל את ההצעות שלה ולהגיש אותן מחדש בפרט זה או בפרט אחר - אם זה דירה או מותרות, אני לא רוצה להרחיב את הדיבור - לאחר בירורים רבים גיבשנו את הדבר. כשהדברים האלה יובאו לשולחנות - אם בוועדת הכספים של הכנסת, אם בכנסת עצמה - אני יכול להאבק, אני יכול להסביר, אני יכול לומר מה הניע אותנו, אבל אחרי ככלות הכל זה השולחן הגבוה מכל גבוה, יחליט מה שיחליט.

אני חושב שמה שאנחנו גיבשנו זו הדרך הנכונה והתכנית שהבאנו היא תכנית מכאיבה ולא הקוסמטיקה היא הקובעת.

לגבי מעוטי יכולת, אנחנו הודענו מה שהודענו ואני יודע שאנחנו כבר מטפלים עם הרשויות הנוגעות בדבר, בכדי שהשכבות הנחשלות והחלשות בקירבנו, בתוך התהליך המהיר הזה של האינפלציה, לא תיפגענה. אני לא יכול לומר עכשיו מה זה אומר, אבל ההוראות ניתנו שישבו ויבררו וימנעו פגיעה בחלשים.

אני מקווה שהתכנית שהבאנו - ואני אומר לידידי וחברי גרשוני - זאת תכנית כלכלית שצריכה לרסן, לצמצם, לנסות להוריד את האינפלציה במידה האפשרית ולשמור על הרזרבות שלנו במטבע חוץ. אני מקווה שאנחנו נקטנו במידות הנכונות ושאנחנו לא נעבור את המידות ונבוא חס וחלילה למיתון - אנחנו לא מתכוונים למיתון - אני לא חושב שאנחנו במצב של השקעות עצומות כל כך בהוצאות בטחון, בקליטת עליה. אנחנו יכולים בתכנית אותה הבאנו להגיע מעבר לצמצום תעסוקת היתר ובזה אנחנו מעוניינים.

אני רוצה כאן לומר לחברים, בעיקר לאלו שאומרים לנו: אמרנו לכם שתוספת יוקר לא ילך - אני רוצה לומר שהספיגה שאנחנו סופגים היא ספיגה גדולה, גדולה בעיקרה מהשכבות שיכולות וצריכות לתת, מכיוון שהיתה התעשרות בלתי רגילה בארץ הזאת והפערים מעמיקים בגלל ההתעשרות הזאת ועם ישראל איננו יכול לשאת פערים עמוקים מדי. היחה התעשרות גדולה, והם יושבים בינינו.

כשאנחנו אומרים ספסגה, הטלנו מס רכש והכל בסימן הרכש האדיר שאנחנו הועמדנו בפניו, שאנחנו לא חשבנו עליו לפני שנה וחצי. מגיעים לרכש שעולה על כל דמיון לאחר מלחמת יום

הכיפורים. אנחנו רוצים לעמוד ב-1 מול 3, 1/4 מול 4, אבל זה סוחב אותנו למיליארדים של דולרים. אז מס רכש על הנכסים בארץ, וכל אחד ואחד עם היד על הלב. מה קרה בעליית מחירים בנכסים בארץ? 5%.

אנחנו מעמיקים את הגבייה ומעמיקים את הגבייה בעיקר מאלה שאינם מנהלים ספרים ושאינם שכירים ע"י 15%, ריבית, ע"י נכונות שלנו לבדוק את העניין של הצמדה לאינדקס, הכסף הזה שייך למדינה.

ז. שובל: את ריבית הפיגורים תוכל לבדוק רק למי שיש תיק אצלך, מי שאתה יודע עליו. מה עם כל אלה שאתה לא יודע?

י. רבינוביץ: אנחנו הטלנו משימה כבדה, שהיא נראית כבדה ממש, על מערכת מס הכנסה שלנו. הלא זה כסף שייך למדינה והוא מתגלגל, זה כסף ששייך לנו לפי חוק. צר לי שהוא יכביד על שיכבה מסויימת, אבל זאת היא ספיגה.

הוא הדין על הפקדות ועל הטל היבוא, תוספת יוקר איננה ונצטרך לחשוב על משהו בקשר לשכירים. רבותי, זאת היא ספיגה כוללת, זאת היא ספיגה מכלל 35 מיליארד לירות שאתה מגיע לעומד של למעלה מ-4 מיליארד לירות, זאת ספיגה שהיא צריכה לנסות לרסן את הצריכה הגואה.

אין לי כאן המספרים, אבל אני לקחתי מספרים של 4 שנים במוצרים בני-קיימא. חצי מיליון - טלביזיות, רבע מיליון - מקררים. זה לא רק העשירים או בעלי היכולת, זה קנה העם כולו. אני לא אומר שזה מותרות. רמת החיים שלנו ורמת הצריכה שלנו עולה על כל מה שמקובל בעולם וזה מעיק על השוק, ואם זה מעיק על השוק אז המחירים עולים, מכיוון שאין לנו יותר פועלים בכדי לספק את זה. אם על השוק מעיקים כספים ואתה אינך יכול להרחיב את הייצור מכיוון שאין לנו פועלים, אז המחירים עולים וזה כלל בטוח: המחירים עולים ואז צריכים לשלם תוספת יוקר והמעגל מסתובב ללא סוף.

אני התייחסתי לדברים כלליים, אבל אני רוצה בכל זאת לומר לפרופ' ארנס: ידידי, אנחנו עם מיוחד ולו היינו אחרים הטיפול שלנו יכול היה להיות אחר. אבל אנחנו משקיעים 3 מיליארד לירות בקליטת עליה - זה לא אומר שאנחנו עם מיוחד, אלא לצערנו מבחינת העמידה הבטחונית שלנו והרכש שאין לו אח ודוגמא בעולם - אבל גם מבחינת קליטת עליה אנחנו עם מיוחד ואתה משקיע 3 מיליארד לירות לשנה ואם יבואו עוד יהודים אנחנו נצטרך לעשות זאת.

כל חיי אני רוצה שלמות, האדם תוטר לשלמות, החברה תוטר לשלמות, היא איננה מגיעה אף פעם - שלמות זה אידיאל, עצם החתירה זה חשוב. אנחנו רוצים קידום סוציאלי מכיוון שאנחנו לא יכולים לשאת פערים, פרופ' ארנס, אנחנו עמדנו בפני זעזועים חברתיים לפני 3-2 שנים רציניים ביותר ואנחנו הגדלנו את ההשקעות שלנו בקידום סוציאלי מ-5 מיליארד ל-11 ורבע מיליארד השנה. אז מישהו יכול להגיד: מה עשית, היית צריך לקצץ כאן 3 מיליארד לירות והיית פותר את זה? יש לנו כח לעניין? זה יהיה צודק? עמדנו בפני זעזועים קשים ביותר לפני 3 שנים. הגדלנו את העניין הזה מתוך רצון טוב, מתוך גישה, מתוך קו סוציאלי הנקוט בידנו ואני מקווה שאין בזה חילוקי דעות. אז זה לא כל כך פשוט ואנחנו נאבקים בכל הכוחות בכדי למנוע את הסכנות הצפויות לנו מהאינפלציה המהירה ומהשקיעה של הרזרבות במטבע חוץ.

אם יש לאנשים רצפטים בדוקים יותר,
אני לא בטוח אם הם יכולים להיות מיושמים במציאות המיוחדת של העם הזה.

אני הייתי רוצה אולי לומר מספר מילים,
בסיכום ההשפעות העיקריות של המדיניות שלנו, ובוזה לסכם:

בהנחה גם שהמדיניות המוניטרית של בנק ישראל תמשיך להיות מרסנת, צפויה ב-1974 ספיגה נטו של הנזילות שלנו שהם יהיו במימדים משמעותיים. הספיגה הזאת תתבטא, אנחנו מקווים ובכך תיבחן, בצמצום הביקוש הכספי הכולל וברמת פעילות הריאלית. הספיגה הזאת, אנחנו מקווים, תביא להחלשה ניכרת של הלחץ לעליית מחירים והלחץ לצמצום הביקוש ליבוא ואולי ישוחררו גם ע"י כך כוחות אדם גם לצבוא.

אנחנו מקווים שהצריכה לנפש לא תעלה בממוצע שנתית - אנחנו מקווים בעקבות המדיניות הזאת ואנחנו רוצים שהיא לא תעלה, מחוץ לשכבות הנכשלות.

אנחנו מקווים שויסות הביקוש בענף הבניה והסלקטיביות הגדולה יותר בהשקעות, בגלל חוסר נזילות והמדיניות, אפשר יהיה להפנות מקורות נחוצים לבטחון. עם התמריצים שלנו ליצוא, אנחנו סבורים שיגדל היצוא, אולם השוואת תוצאות המדיניות הזאת אינה צריכה להיעשות על התקציב הלאומי על המצב שהיה מתהווה במשק לולא המדיניות הזאת. ואני רוצה להגיד לפרופ' ארנס, מיד לאחר מלחמת יום הכיפורים, קודמי והשולחן הזה והממשלה, כשראתה שהמשק מתחיל מחדש לגאות - ועכשיו אני קורא יותר ספרות מקצועית ואני עובר על דברים ואני רואה - מה קרה באירופה, שרק לפני 9 חודשים הם עמדו בפיסגת הגאות הזאת? ואירופה כולה מזועזעת, בנקים אחר בנקים נופלים, גדולים מאד. אינפלציה שלא ידעו כמוחה. באנגליה, בצרפת, באיטליה. אנחנו ספגנו בכל זאת מאז מלחמת יום הכיפורים כ-10 מיליארד והמשק מתחיל לרתוח, ממשיך לרתוח. כלומר, במשקים מבוססים יותר - לא עם הבעיות של ישראל הספציפיות הייחודיות - אתה יכול להגיע לרתיחה במשקים במשך חצי שנה, במשך 3 חודשים, 4 חודשים, הכל מזדעזע, עם כל גדולי הכלכלנים שם. מה שלא היה נראה לפני 4-5 חודשים, נראה אצלנו עכשיו באור אחר, מבריק יותר, מבהיר יותר, כיוון שהיתה התפתחות בינתיים בעולם ואצלנו.

אני אמרתי שאני באמת הייתי נרגש לראות שכל חוגי הבית מבינים את הקשיים הגדולים והסכנות הגדולות שאנחנו עומדים בפניהם ושכלם נתנו יד להחלטה אותה קיבלנו.

א. גפני:
אני יכול לגמור בקצרה בשלוש שאלות
הנוגעות לנושאים בהם אנש מטפל: בקשר
לספיגה בקשר לתקציב, ענף הבניה והפיצוי.

ראשית, נשאלנו לגבי החישוב המדויק של הספיגה וצריך לראות את זה בשני הקשרים: האחד, מה התכנית הכלכלית הזאת גורמת בסיכומו של דבר לעומת המצב של ערב התכנית, זאת אומרת אלמלא התכנית הזאת - הן בצד ההוצאות והן בצד ההכנסות של התקציב. שנית, כיצד נראה השפעת התקציב של שנת 1974 כאשר מלבישים עליו, או כאשר יגמר הביצוע של הצעדים הכלולים בתכנית.

ובכן, בתקציב המקורי כזכור לכם היתה מתוכננת הזרמה של כמיליארד וחצי לירות. התקציב היה מאוזן וע"י המרת מטבע חוץ במטבע מקומי - מיליארד וחצי לירות. הכנסות במטבע חוץ והוצאות במטבע מקומי. אנחנו מעריכים תוספת ההוצאות, אילו היינו

צריכים להגיש תקציב נוסף, לפי האינפורמציה דהיום עם מה שנראה נובע ממנה בהתפתחות עד סוף השנה - כ-2,5 מיליארד לירות שהחלק המרכזי בזה זה התייקרות פלוס הוצאות בטחונות פלוס הוצאות מסויימות בשיכון וגידול היבוא - אלה הדברים המרכזיים. יש 200 מיליון בחוק ואנחנו רואים לפחות 200 מיליון נוספות לפי החלטות שכבר נתקבלו במקלטים בבתי"ס, בביצולי הישובים באיזור הצפון, העלאת הסטנדרט של המקלטים, הרחבת הקו שבו צריך שהייה ממושכת לפי המלצות הג"א, יש לנו אחר כך שחלקו בטחון: קריח שמונה, מהתוכניות שסוכמו אנחנו מניחים שכ-50 מיליון יצאו השנה.

אחר כך יש גידול היצוא, בלי תמריץ נוסף, 200 מיליון לירות גידול התמורה בדולרים לעומת התחזית המקורית.

בצד ההכנסה יש לנו בעיה אחת ודאית, שעמדה לפנינו ערב התוכנית, זה חצי המיליארד של מלווה מרצון שאיננו. אז יש לנו 4,5 מיליארד. הכנסות במיסים, כפי שאתם רואים, אין ספק בגביית ההכנסה שישנה אלא להיפך, יש תוספת. באמיסיות, אני עוד לא כולל, יש ספיקות, אף על פי שכפי הנראה עכשיו אפשר לממש את ה-4,3 שכלולים בתקציב. היו ימים שהיה נדמה שאי אפשר יהיה, יכול להיות שעוד נגיע לזה, תלוי בהתפתחויות במשך השנה. זאת אומרת, היתה צפויה הזרמה ודאית של כ-5 מיליארד.

מה נותנת התכנית בכיוון זה? (א) יש העמקת הגבייה של מס הכנסה - 1,5 מיליארד, מעל ומעבר לאומדן ההכנסות. (ב) הגביות הנוספות, במלואן - ואני מדבר על התכנית במלואה עכשיו: הטל היבוא, ומס הבכש והסכום שנכלל בחוספת היוקר גם כן נכלל כאן, מבלי להתייחס למקור ממנו יבוא - 2,400 מיליארד. מתוך זה 250 מיליון שזה תוספת התמריץ, לא החזר התמריץ. קיצוץ ההוצאות, התכנית המלאה, מיליארד ו-850. יחד זה 5,5 עם קיצוץ ההוצאות ודחיית התחייבויות. זאת אומרת 5,5 ספיגה ע"י תוספת הכנסה וקיצוץ הוצאות; 4,5 עד 5 מיליארד כהזרמה נוספת - יחד זו ספיגה של כחצי מיליארד וזאת התמונה התקציבית.

לעומת התקציב המקורי שהיתה הזרמה של

1,5 מיליארד יש ספיגה של חצי מיליארד. זאת אומרת שיפור של 2 מיליארד בעיקור כסף לעומת התקציב המקורי. זה צריך כמובן להעמיד מול הספיגה של מאזן החשלומים.

לכן, אם התכנית הזאת תחממש בסעיף זה או בסעיף אחר, בסכומים האלה, אנחנו חושבים שזאת תהיה הוצאה שתהיה לה השפעה חיובית כפי שאמר השר על הקטנת לחץ הביקוש, לחצי הביקוש ולחצי עליית מחירים.

אני מדבר על התכנית כולה בהנחה

שתחממש, התכנית, אפילו בהנחה שסעיפים ישחננו.

בתוך התכנית הזאת היו הערות ושאלות לגבי הקיצוץ בתקציב עצמו. קיצוץ בתקציב הרגיל קודם כל - אמר פרופ' ארנס, מה זה 5% בתקציב הרגיל, זה מעט מאד לעומת גידול עצום שהיה בשנתיים האחרונות זה כלום. אני מתפלא קצת על השאלה הזאת, בכל זאת אחרי שהועדה דנה 3 חודשים בתקציב והתקשתה מאד בתקציב הרגיל ואני רוצה לומר לכם שכשיבואו הקיצוצים הנה בתקציב הרגיל יהיו הרבה ספקות - גם לנו שעוסקים וגם לכם - כי זה קיצוץ חריף ביותר שאני מרשה לעצמי לומר שעוד לא היה כמוהו והוא ידרוש טיפול בלתי שיגרתי וויתור על פעולות בלתי שיגרטיות.

כדי להבהיר מה זה אני רוצה לעשות את

החשבון שפרופ' ארנס עשה. התקציב הרגיל, למעט - אני לא כולל את

תקציב הבטחון כאן כרגע ולא כולל חשלוס חובות ולא כולל עידוד יצוא ולא כולל סובסידיות ולא כולל תגמולים לנכים - אני כולל את תקציבי המשרדים האזרחיים בלבד ובחור זה יש משטרה, וחינוך עם כל מערכת החינוך ודברים רבים, בחור זה יש גם מערכת התמיכות הסוציאליות שאנחנו לא נוגעים בהם, סעד וכו' - כל התקציב הרגיל הזה, כשאני מחלק לתוכנית כבר את ההתייקרות, את הסכום המשורייין ברזרבה להתייקרות של התקציב הרגיל - אנחנו מגיעים בערך ל-6,900 מיליארד ב-1974.

לפי הסוגים שחילקנו בתקציב:

תקציבי המימשל והמינהל - זה המינהל והפנים והמשטרה והמשפטים והחוז ומבקר המדינה - 1,130 מיליארד. לעומת 830 מיליון ב-1972. אחרי שהכנסתי לתוכנית את ההתייקרות, זה גידול של 35% בשנתיים, כאשר ההתייקרות, המדד בשנתיים האלה, ההתייקרות הממוצעת של 74 לעומת 72 היא כ-60% וזה לפני הקיצוץ שיחול עליהם. זאת אומרת, יש פה ספיגה של כמחצית ההתייקרות פלוס קיצוצים.

שירותי החברה - חינוך, סעד, חברה וכו' - זה 5 מיליארד, לא כולל את הסובסידיות, לעומת 2,680 מיליארד ב-72, גידול של 90%. כאן היה הגידול הריאלי, גידול ריאלי שאנחנו כולנו היינו גאים בו וכאן נצטרך לקצץ. אני מקווה שהקיצוץ כאן לא יביא אותנו לירידה ריאלית. אני מקווה שגם אחרי הקיצוץ עדיין ישאר גידול ריאלי.

הסעיפים של כלכלה במשק - מסחר ותעשייה, חקלאות ופיתוח - הם 700 מיליון בחור הסכום הזה השנה והם היו 450 מיליון ב-72, זה גידול של 55%, פחות מההתייקרות אבל, אגב, תקציבי הפעולה של המשרדים ירדו ריאלית לדעתי. יש פה גידול - זה שאנחנו השקענו כל השנים בחברת חשמל, בתעשיות וכו', סיבסוד הריבית כלול כאן, כלול בתקציב הרגיל.

מספר הפקידים בדברים האלה לא גדל

בשנים האחרונות בהרבה ואם גדל הוא גדל בנושאים שעברו כאן את ועדת הכספים, שהיא אישרה אותם, מערכת החינוך גדלה, המשטרה גדלה, הבריאות גדלה, החליטו לעשות משהו לאיכות הסביבה אז יש לזה כמה פקידים, החליטו לעשות משהו בעקבות דו"ח ועדת המצוקה והוקמה יחידה במשרד ראש הממשלה, החליטו לגבות מיסים יותר גדולים - צריך לזה גם פקידים במערכת המיסים - הלא על זה ישבו כאן 3 חודשים השנה ו-3 חודשים בשנה שעברה. עניין הפקידים לא כלול ב-300 מיליון, עניין הפקידים ימצאו את הדרך - כפי שמישהו רוצה לחסוך 100 מיליון בפקידים וצריך יהיה לפטר 4,000 עובדים ואני מאחל לכולנו שאם נצליח למצוא את הדרך לעשות את זה עם אבטלה סמויה, בשנה הבאה בתקציב זה יהיה קיצוץ. השנה עוד לא יקרה שום דבר. לכן הקיצוץ של 300 מיליון לירות לדעתי יהווה ויתור רציני בפעולות חשובות, נצטרך לוותר על דברים שרצינו לעשות. יש 300 מיליון בתקציב הרגיל ו-200 מיליון שלא נותנים התייקרות בתקציב הרגיל, זה יחד ריסון של 500 מיליון בתקציב הרגיל ריאלי.

בתקציב הפיתוח, אמר כאן ח"כ ארליך,

ש-400 מיליון זה לא קיצוץ. זה כן קיצוץ ואני אסביר: קודם כל, זה ישנו בתקציב ויכולים לשחרר את זה. כתוב: לפי התנאים והמסיבות במשק. ואנחנו מציעים לא לחכות לאוקטובר, אלא לקצץ את זה עכשיו. בחור כל נתוני ההזרמה, בהזרמה של 1,5 מיליארד של התקציב זה היה כלול, בתקציב הלאומי זה היה כלול. לעומת התקציב המקורי של אי-ביצוע. בחשבון שלנו זה צריך להיכלל, זה מה שאני רוצה להגיד. אני לא אומר אם זה קיצוץ או לא קיצוץ, אם זה חיובי או שלילי, יהיה מי שיגיד שבזה שאנחנו מפסיקים, למשל, לא יתחיל שום פרויקט חדש מהיום, אז מישהו יגיד שזה טוב ומישהו יגיד שזה רע. לעומת החשבון המקורי זה הפחתה, נתפטר על המילה הפחתה.

רבותי, אני מדבר עכשיו על חשבון

ולא על אומץ לב של קיצוצים. אני חושב שהלואי ויכולנו לפתח יותר

ולא פחות, זה לא ענין של אומץ לב, אנחנו צריכים לעשות פחות בגלל המצב הכלכלי. אז מה זה משנה, תפחית מהמיליארד וחצי המקורי, 400 ותעשה את החשבון. אז לא קיצצנו ולא כללנו.

יש פה עוד מיליארד, יש פה עוד 250 מיליון שמתוך הדברים שהם בבחינת התחייבויות - זאת אומרת, על בסיס הרזרבות - זאת אומרת שאנחנו צריכים לשלם אותם לגופים שהיו להם התייקרויות ולנושאים שלפי תכנית הפיתוח הקיימת ברור שיהיו בהם התייקרויות - כמו מבנים בחינוך או מבנים בתקשורת או זה שמחיר הבניה התייקר ב-45% - זה כמו קיצוץ תקציבי, אבל לא בתקציב המקורי אלא בנטל שנכלל ב-2,5 מיליארד על הרזרבה.

אני לא מדבר על גלגול כספי, מדובר על זה שלא יזרם כסף ולא יבצעו עבודות.

מבחינת ההשפעה על המשק חשובה התוצאה של החשבון שאני אמרתי. אם אנחנו מבצעים את כל הצעדים האלה, אנחנו סופגים חצי מיליארד במקום הזרמה של מיליארד וחצי שהיתה מתוכננת. מי שאומר שהוא בטוח שלא היו מוציאים 400 במקום הזרמה של 1,100, אבל זה לא משנה. כל הדברים האלה לוחצים להורדה, אין פה כל הדברים האלה שאנחנו יכולים להגיד שאף אחד לא יקח הלוואה, אלא לא ניתן לו, אם הוא ילך ויקח ב-30% הלוואה, הגורמים המפקחים עליו צריכים להשתדל לשמור עליו. אם הדבר יתבצע ב-90%, זה יהיה גם כן טוב מאד, אפילו ש-10% יתחמקו באיזו דרך עקיפה בלי ידיעתנו. אין פה משטרה המפקחת יום יום, אני אומר את כוונותינו ומה נשתדל לבצע, בענין הזה.

500 מיליון בתוך זה, זה סעיף שעדיין לא הוחלט לגביו - הוא סעיף שעדיין בדיון ובברור - אנחנו חושבים שהוא סעיף חשוב גם בענף הבניה וגם כאן - ואני מיד אדבר על ענף הבניה - וזה 500 מיליון מתוך הבניה הבטחונית. זה מתוך מיליארד ורבע שיש בתקציב השנה לבניה בטחונית. זה ענין של ברור.

קיצוץ יש אמרתי 300 ו-600 מתקציב הפיתוח, זה 900. 200 אי מתן התייקרויות ועוד 250 דחיית התחייבויות, זה 1,250 מיליארד. יש עוד 500 שאנחנו סבורים שענף הבניה לא יוכל לעמוד, לא במלוא הבניה האזרחית המוצעת ולא במלוא הבניה הבטחונית. הסביר פה שר האוצר כ-2 מיליארד עודף ביקוש בענף הבניה הציבורית והפרטית, אם יתבצעו כל התכניות במשק והתכניות במשק כוללות את הרזרבה המוקפאת, בהנחה שמבצעים את הכל, את כל התקציב. אז 400 מיליון של הרזרבה המוקפאת אנחנו אומרים שלא מבצעים, מוחלט עכשיו שלא מבצעים וזה מוריד מהענף. זה מוריד אתו במקביל עוד כ-400 מיליון בסקטור הציבורי האזרחי העליון וזה 800 מיליון יחד. הצו על משרדים ובתי מסחר ודירות גדולות, שזה 30% מהיקף הבניה הפרטית, אנחנו מעריכים יוריד עוד כ-300-400 מיליון מהביקוש בענף בתקופה הזאת ואנחנו כן מגיעים ל-1,200 מיליארד.

לפי הערכתנו כדי לעמוד בעסק הזה: בשיכון אנחנו לא רוצים לפגוע - לא בשיכון לעולים שיש פיגור גדול מאד באספקה, אתם מכירים את הבעיה, ולא בשיכון לזוגות, לא בשיכון הציבורי וזה בהצעה יש הצעה לשמור על התכניות כפי שהן בתקציב. אם השיכון הציבורי הזה יתבצע והבניה הבטחונית שינסו לבצע אותה בתוך החודשים האלה, יוצר לחץ עליית מחירים, צריך למרוח את זה על תקופה יותר ממושכת וכאן באה הצעה שלא רק בכורה המציאות, שממילא לפי הערכתנו יקרה שהבניה הזאת תתפזר על תקופה יותר גדולה, אלא שבמתוכנן יחד עם משרד הבטחון נחכנן את הוצאת המכרזים במסגרת הויסות הזה שפה דיברנו עליו, באופן שכ-500 מיליון מההוצאה הבטחונית הזאת תיפול בחודשים מאפריל והלאה ולא השנה, באופן ריאלי. על זה סוכם בממשלה עוד לא לקבוע מסמרות של ה-500 מיליון, אלא אנחנו השבוע או תוך 10 ימים, מבררים עם משרד הבטחון עם הגורמים המקצועיים את כל המסכת הזאת

ואז ייקבע סופית כמה זה יהיה. אנחנו נודיע כאן ובממשלה. אם הסכום יהיה הרבה פחות, פירושו של דבר שצריך באיזה שהוא מקום אחר. במקום אחר, אחרי כל הצעדים שנעשו, שלא תהיה אשליה, נשאר רק השיכון הציבורי, כי הצעדים נעשו כבר במקסימום. היו כאלה שאפילו אמרו לא לאסור על 110 מטר דירות.

ה-200 מיליון, פלג ממנו זה בניה אבל רובו זה לא בניה, זה הוצאות אחרות כמו נניח בתעשייה, בחקלאות קצת צמצום של האשראי הניתן שלא במסגרת החוק. יש תקציבים של חמיכות והמענקים לגורמים שונים שזה לא דווקא בדיוק בניה, זה יכול להיות השקעה בציוד בחלק, בתקשורת על הציוד, בבניה זה כלול ב-400, בציוד זה כלול ב-200.

מבחינה תקציבית יהיה תקציב פחות 600, מבחינת ההכללה כללתי לא חסכון של 2,5 אלא מיליארד ו-850.

היו הערות על תקציב נוסף - ח"כ שובל שאל מה בקשר לצרכים בטחוניים - נשאלו שאלות בתחום הזה. אני רוצה להדגיש כאן כדי שלא יאמר אחר כך שאמרתם שלא יהיה תקציב נוסף ויש.

ראשית, ברור אני מקווה לאלה שעוסקים במטריה, שמבחינת התכנית עצמה מוכרח להיות חוק תקציב מספר 2. זה לא תקציב נוסף אבל זה חוק תקציב מספר 2. החלטת הממשלה אומרת לעשות כל מאמץ להימנע מתקציב הוצאות נוסף. לפי המצב כיום נראה שאנחנו יכולים לספוג את כל ההוצאות הבטחוניות כאן והוצאות בטחוניות, לא אזרחיות, יכולות להיספג מעודפים בבטחון שאתם מכירים קצת את העניין ולא, לפי הערכתנו, אם לא יהיה איזה שינוי קריטי משמעותי בצרכים הבטחוניים פרופר, יש סיכוי רציני אם התכנית הזאת כולה תחבצע לעמוד בתקציב נוסף. אם אף אחד בממשלה לא מתחייב אם יעלו דברים - אם בבטחון יהיה דבר כזה, ונשמח כולנו, אם מרוסיה יעלו בקצב של 100 אלף נפש - אם יקרו דברים כאלה, לטובה או לרעה, נצטרך לשקול כולנו יחד מחדש איך עובדים ומה עושים. אבל במצב הנוכחי יש סיכויים רציניים להסתדר בלי תקציב נוסף.

שאלה אחרונה שרציתי להתייחס אליה זה בקשר לפיצוי - ח"כ דוד קורן, שאלתך ושאלות חברי כנסת אחרים כאן - הפיצוי. אנחנו מחר יושבים עם גורמי ההסתדרות והביטוח הלאומי כדי לסכם מה יהיה הפיצוי. יש לנו מסלול מסויים של נושאים בהם אנחנו מפצים את משפחות מרובות הילדים, או כלוסיית הקשישים בעלי קיצבת זיקנה, או כלוסיית הסעד. אנחנו מדברים על קיצבאות ותמיכות.

אני מקווה שתבינו אותי - למה הודענו שיינתן פיצוי ובניגוד לפעמים הקודמות לא הודענו את שיעור הפיצוי יחד עם התכנית? אנחנו לא מוכנים, כאוצר, לא מגיע לנו ולא מגיע לשר האוצר ולא מגיע לממשלה כממשלה, מה שקרה לדעתי תהליך מבזה ומבייש בפעמים האחרונים. האוצר עשה חשבון יחד עם אנשי ביטוח לאומי וחשב שהוא נותן פיצוי נאות ולפי הכרתו נכון על אותה בעיה, על אותה התייקרות. קל מאד לבוא ולבקש כפול ולדרוש כפול ולדרוש לכל מיני אוכלוסיות נוספות ולהגיד: מה איכפת לכם, תתנו יותר, יש במילא אינפלציה, אתם רק עוזרים לזה. הפעם, לכן, אני חושב שלא מגיע לממשלה להתבזות בצורה כזאת ולכן הממשלה הודיעה שהיא תפצה במלוא ההתייקרות, אפילו מעבר לזה, בהתחשב במצב האינפלציוני הקיים, לא צרה עינינו במעבר לזה בפיצוי לאוכלוסיות האלה, אבל זה יעשה עפ"י הסכם, עפ"י דיון עם ההסתדרות ועם הביטוח הלאומי ובאישור הועדות המוסמכות של הכנסת. לכן אין לנו עניין לפרסם דברים ולהיכנס לבזיונות בעתוננים.

השאלה של ח"כ קורן חרגה מזה ושאלה:

מה קרה לאוכלוסיות האלה באינפלציה, אנך הפיצוי עומד בתנאי האינפלציה. פה אני מוכרח לומר לכם, הסיכומים שלנו תוך דיון עם ועדות הכנסת בשנה שעברה באו אפשר לומר בעיתם, לרגל החשד בקצב האינפלציה. אפילו ועדת ראה"מ, המומחים, לא המליצו יותר מאשר הצמדת הקיצבאות של ילדים ושל קשישים ושל נתמכי סעד לשכר הממוצע, להתפתחות השכר הממוצע, והתכנית של המומחים אמרה כל 1 לאפריל מתאימים את הקיצבאות לשכר הממוצע והמחשבה הייתה שזה יהיה יותר מאשר ההתייקרות, כי השכר הממוצע רוב השנים עלה יותר מאשר שיעור ההתייקרות במשק. והנה הצמידו את זה לא רק לזה, אלא גם לעליית המדד או למדד תוספת היוקר יותר נכון, במשך השנה, כסידור ביניים. הגענו למצב שע"י ההסדר של הצמדה לתוספת היוקר והפיצוי שניתן אחרי ההתייקרויות האחרונות, בעצם כשבאים להתאים את זה לשכר הממוצע מוצאים שהגידול בקיצבאות חרג בעבר בכמה לירות טובות לנפש או לילד מעבר לגידול השכר הממוצע.

היום, כשיש תוספת יוקר יולי, בעצם לילדים ~~כשיש תוספת יוקר יולי~~, הפיצוי שניתן קודם כמקדמה לקראת תוספת יוקר יולי היה יותר גבוה מאשר תהיה תוספת יוקר יולי ואנחנו התחייבנו לוועדת העבודה שלא נפחית אף פעם.

לכן אני חושב שאני יכול לומר כאן

בוודאות שהקיצבה הריאלית לעומת שנה שעברה, לא רק שלא ירדה אלא עלתה ריאלית, ללא ספק עלתה ריאלית אודות לסידורי ההצמדה עליהם הוחלט בחוק והפיצוי שניתן בצורה נדיבה מאד, מעבר להתייקרות שחלה בסובסידיות.

אנחנו נדון, בדיון עם הסתדרות

ופה בכנסת גם כן, בשני הדברים: איך מפצים עבור אותם ה-2 אחוז שמעריכים כאן כהתייקרות הנובעת מהטל היבוא, ואיך דואגים לזה שבתהליך האינפלציוני מיולי ועד ינואר לא תאחל הקיצבה גם הלאה. ואני אומר, עינינו לא צרה אפילו אם הקיצבה תהיה גדולה קצת ריאלית ממה שהיתה. זה רק מחזק את האוכלוסיה הזאת וזה בריא. אני מקווה שנגיע לתוצאה סבירה על דעת כל הגורמים.

א. דברת:

רבותי, אני אבקש רק משפט משלים אחד בכדי לשים את האצבע על גורם אחד שהוא לא פחות חשוב מאחרים כאשר מדברים על הזרמה כוללת למשק. דיבר ארנון על חלקו של התקציב בהזרמה או יותר נכון הוא מקווה שבמקום הזרמה מתוכננת תהיה ספיגה בתקציב. הוזכר כאן שמאזן התשלומים יספוג, וזו כבר סופג (לדאבונו) סכומים לעין ספור יותר גדולים מההזרמה של התקציב עד כה, בודאי עד סוף השנה ואמנם כתוצאה מכך התקציב, יחד עם מאזן התשלומים, ספגו עד סוף יוני למעלה מ-2 מיליארד לירות נטו. התוצאה הישירה היא שמתחילת השנה עד סוף יוני ירדו אמצעי התשלום ב-2%.

אני רוצה לשים את האצבע על הגורם

השלישי אשר קובע את כמות הכסף במשק ומזרים כסף למשק: מערכת הבנקאות ולחזק את הדברים שאמר שר האוצר.

לפי סימנים לא מפתיעים הייתה הזרמה

ניכרת, הייתה האצה בהזרמה ישירה, של כסף למשק ע"י אשראי בבנק ישראל שניתן בסדר גודל של קרוב ל-100 מיליון לירות לחודש מתחילת השנה וכאשר ראיתי לאחרונה את הנתונים של אשראי לציבור, הרי יש שם הזרמה מאד מדאיגה עד כדי כך שאני מהסס לחזור על המספרים לפני שאבדוק אותם פעם שניה. אני מדבר עכשיו מבחינת האימפקט הכולל על המשק, אז אם יש בעיה של חלוקת אשראי זו בעיה אחת. יש בעיה שניה של

סך האשראי ולירה חדשה מאשראי היא בדיוק כמו לירה חדשה המודפסת בעקבות הוצאה של התקציב. לכן יש לראות את הענין בצורה מאוזנת ולהיזהר.

אני רק רציתי לשים את האצבע שזה אחד הדברים שצריך לשים אליהם לב במשולב להזרמות האחרות.

מ. נוידרפר
עם המהלך האחרון תקבע מערכת המיסים, כולל ביטוח לאומי ומיסים עירוניים, ואני לוקח את זה לצרכי השוואה - 68% מההכנסה הלאומית. שניה אחרינו שוודיה, שיש לה מערכת סעד מסועפת מאד והמיסים שם גבוהים, מהם יש כבר ערך מוסף, להם יש מס הון נטו לא חד פעמי אלא מתמשך. שוודיה מגיעה ל-44%. באותן ארצות אירופה שהוסיפו עכשיו מיסים - מה שח"כ שוסטק הזכיר - הם עמדו משהו בסביבות 70%-73%. עם התוספת הם יגיעו ל-40%.

עם התוספות האחרונות אנחנו מגיעים למס שולי אצל עצמאים + ~~אנחנו~~ שיצורי המס שווים כמובן - של 85% ישיר, מכל לירה מעל ל-70 וכמה לירות, יש לו לעצמאי עוד ביטוח לאומי שאיננו מוכר לצרכי מס הכנסה, אותו חלק שהוא משלם במקום המעביד ויש עוד מס מעסיקים. ישנם מקרים, כאשר עצמאי יש לו הכנסה מסויימת ויש לו הרבה מאד שכירים, שכר עבודה גבוה, הוא עובר את המאה אחוז, אמנם חלק הוא בגביה. הוא משלם יותר מאשר הוא הרויח, מס ומלווה מעסיקים. ארכיטקט, למשל שמרויח 100 אלף לירות ויש לו 700 אלף לירות שכר שעל זה הוא משלם מלווה מעסיקים, עלול לעבור את המאה אחוז.

חברות בע"מ, אחרי המהלך האחרון, מגיעות על רווחים בלתי מפולגים - זאת אומרת, באותם המקרים שהוא משאיר את הרווח בתוך המפעל בפיתוח - מגיע ל-71.5% מס ומילווה וכאשר הוא מפלג רווחים הוא מגיע למשהו בסביבות 90%.

נדמה לי שבמצב כזה, לדבר על מס רווחי יתר, לא כל כך ריאלי מפני שכל מה שאנחנו עושים הוא בשיעורים של מס רווחי יתר. אין עוד יתר, לא נשאר יתר, מס בחברות אנחנו לוקחים מהלירה הראשונה.

היו"ר י. קרגמן:
אני מציע שהיות ואנחנו עוד נדון בחוקים ומר נוידרפר ישתתף בזה, אז הוא יוכל להשלים את התשובות.

נשמע עכשיו את נגיד בנק ישראל על התפתחות העניינים. היתה התפתחות בכמה שלבים ואני מניח שנשמע את כל הפרטים.

המשך הישיבה עם נגיד בנק ישראל הודפסה בנפרד - כחומר סודי.